

Wacha Balázs 70 éves*

Wacha Balázs 1948. október 3-án született Győrben. Gyermek- és serdülőkorát Győrben, Komlón és Mosonmagyaróváron töltötte. Gimnáziumi tanulmányait részben Győrben, a Czuczor Gergely Bencés Gimnáziumban, részben Mosonmagyaróváron, a Kossuth Lajos Gimnáziumban végezte. Az ELTE Bölcsészkarának magyar és orosz szakjain kezdte meg egyetemi tanulmányait. Hamar bekapcsolódott a Magyar Nyelvész Diákkör munkájába. Már ezekben a kezdeti években is jobbra azok a nyelvészeti témák foglalkoztatták, melyek később meghatározó kutatási területeivé váltak, s végigkísérték egész pályáját: jelesül a magyar kétféle igeragozás nyelvtörténeti, illetve elméleti kérdései, majd mindinkább a magyar szórend- és igezmélet problematikája. 1978-ban megvédett egyetemi doktori értekezésében a magyar aspektualitás kérdéskörét vizsgálta, s arra az eredményre jutott, hogy az igezméletet csak az igei szerkezetek szintjén lehet érdemben, eredményesen vizsgálni.

Mivel az eszperantó nyelvvel elemi szinten már középiskolás korában megismerkedett, másodévesen elvégezte a Szerdahelyi István vezette eszperantó előkészítő kurzust, majd magyar és orosz szakjai mellé felvette az eszperantó – akkor C – szakot is. Egyetemi éve alatt tanárai közül elsősorban Abaffy Erzsébet, Pál Erna és Szerdahelyi István gyakorolták rá a legerősebb hatást. 1973-ban magyar és orosz szakos tanári és eszperantó szakos előadói diplomát szerzett. Az egyetem elvégzése után a szombathelyi Tanárképző Főiskolán kapott tanársegédi állást. Orosz szakos hallgatónak tartott nyelv- és stílusgyakorlatokat, valamint – az országnak ebben a régiójában elsőként – fakultatív nyelvtanfolyamokon, illetve a Tanítóképzőben működő szakkollégium keretében eszperantó nyelvet oktatott. Wacha Balásznak nagy érdeme van abban, hogy Szombathelyen és környékén föllendült a nemzetközi nyelv iránti érdeklődés.

1981-ben családjával (feleségével, Schiller Judittal és akkor már meglévő két kislányukkal) Budapestre költöztek. Balásznak a Nyelvtudományi Intézet Nyelvtörténeti és Dialektológiai Osztályán sikerült elhelyezkednie. 1981-től 2008-ig, nyugdíjba vonulásáig főállásban dolgozott az Intézetben, kezdetben Rácz Endre, később Haader Lea irányításával. A magyar nyelv történeti nyelvtana című nagy összefoglaló mű munkálataiban kapott testhez álló feladatot: az ómagyar és a középmagyar kor szórendjét vizsgálta és dolgozta ki, mutatta be a műben, illetve a Tanulmányok a középmagyar kor mondattana köréből címmel megjelent tanulmánykötetben A magyar szórend történeti változásait elsőként vizsgálta nagy korpuszon: hasonló – mennyiségi-statisztikai szempontokat is érvényesítő – szórendi kutatásra korábbi szakirodalmunkban nincs példa. Folyamatos szemlélet a magyarban című kandidátusi értekezését 1995-ben védte meg. Ennek rövidített, átdolgozott változata 2001-ben jelent meg Időbeliség és aspektualitás a magyarban címmel, a Nyelvtudományi Értekezések sorozat 149. számaként.

Wacha Balázs külső, megbízott egyetemi oktatóként is jelentős munkát végzett. Az 1970-es évektől kezdve vett részt az ELTE Általános és Alkalmazott Nyelvészeti Tanszékén működő eszperantó szak munkájában: szemináriumokat vezetett és előadásokat tar-

* Elhangzott a Magyar Nyelvtudományi Társaság 2018. november 6-i felolvasó ülésén.

tott a nappali, majd a levelező szakon, később pedig több tárgyat oktatott az eszperantó-interlingvisztika nemzetközi levelező képzés keretében. Magam a tanszéken ismertem meg Balázst. Kollégák akkor lettünk, mikor Szerdahelyi tanár úr felkért a levelező eszperantó szakos képzésben való részvételre: a szemantika és a lexicológia című tárgyak tanítására. Továbbá arra is kért, hogy tanuljam meg a nyelvet, mert szeretné, ha a közeljövőben induló nemzetközi eszperantó-interlingvisztika szak munkájába is be tudnék kapcsolódni. Az eszperantó tanulásában két levelező hallgatóm sietett segítségemre. Heteken keresztül heti két alkalommal eszperantó kurzust tartottak nekem. Intenzív tanulás után kerülhettem aztán be a nemzetközi eszperantó szakon oktatók segítőkész csapatába: Koutny Ilona, Varga Haszonits Zsuzsa, Wacha Balázs és Máthé Árpád kollégájaként. (Mire a nemzetközi szakon az oktatás elindulhatott, Szerdahelyi István elhunyt.) Sajnos mára nemcsak a nemzetközi és a hazai eszperantó levelező szak, hanem a nappali eszperantó képzés sincs már, sőt az Általános és Alkalmazott Nyelvészeti Tanszékből is Alkalmazott Nyelvészeti Tanszék lett. Balázssal azonban a jó kollegiális kapcsolat, a barátság megmaradt.

Wacha Balázs jellegzetes, szeretetre méltó alakjává vált tanszékünknek: ha valamilyen őt éppen foglalkoztató nyelvészeti kérdésbe belemerült – s ez sokszor fordult elő – szórakozott professzor módjára csetlett-botlott a való életben.

A nemzetközi levelező szakot Koutny Ilona később a poznavi Adam Mickiewicz Egyetemen szervezte meg újra, s Balázs több ízben itt is részt vett az oktatásban. Eszperantó nyelvészeti cikkei, tanulmányai elsősorban nemzetközi eszperantó folyóiratokban, tanulmánykötetekben jelentek meg. 1987-ben jelent meg *Adolesko* című eszperantó nyelvű regénye (talán *A felnövekvő* vagy *A serdülő* címmel lehetne magyarra fordítani), mely a nemzetközi eszperantó irodalmi életben nagy feltűnést keltett, jelentős szépirodalmi teljesítményként értékelték.

Wacha Balázs a Pázmány Péter Katolikus Egyetem létrejötte után néhány évig a Szende Tamás vezette Általános Nyelvészeti Tanszék munkájába is bekapcsolódott: itt szintaxist, szemantikát és eszperantó nyelvet oktatott. 2000-ben itt született meg hiánypótló munkája, *A szófajtan alapjai* című tankönyve. Ladányi Mária felkérésére pedig nyugdíjasként is részt vett és esetenként részt vesz – általában grátisz – az Alkalmazott Nyelvészeti Tanszék munkájában: az Interlingvisztika, a Nyelvi tervezés, a Természetes és mesterséges nyelvek című tárgyak, illetve témakörök oktatásában. Oktatott a Gecső Tamás vezette Interkulturális Doktori Iskolában is, valamint – eszperantó vizsgáztatóként – évekig részt vett az ELTE Origo Nyelvi Központjának munkájában.

Wacha Balázs tudományos pályájáról szólva nem hagyhatom említetlenül azt a nem mindennapi vállalkozását, melyet feleségével, Schiller Judittal sikeresen valósított meg. A „személyhez kötött kétnyelvű nevelés” módszerének családjukban való alkalmazásáról van szó. A módszert három gyermekük nevelésében érvényesítették: szigorú következetességgel Balázs csak eszperantóul, Judit pedig csak magyarul beszélt, illetve beszél maig gyermekeivel. A módszer alkalmazásának eredményeképpen mindhárom gyermekük tökéletesen kétnyelvűvé vált. Balázs ezzel a mindennapos gyakorlattal párhuzamosan a kétnyelvű nevelés elméleti kérdéseivel, az eszperantó gyermekirodalommal is foglalkozott.

Az Eszperantó Szövetség Wacha Balázst 70. születésnapján egy 2018-ban megjelent – válogatott tanulmányait tartalmazó – kötettel köszöntötte.

Mindannyiunk nevében hadd kívánjak magam is boldog születésnapot és további eredményes évtizedeket az ünnepeltnek!

Kara Blazio! Mi deziras al Vi – nome de čiuĵ – feliĉan naskiĝtagon, bonan sanstaton, multajn laboristajn jardekojn kaj feliĉan familian vivon! Je via sano!

HORVÁTH KATALIN
ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem

Számunk szerzői

DR. BABARCZY ANNA, Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Kognitív Tudományi Tanszék, 1111 Budapest, Egy József utca 1. T épület; MTA Nyelvtudományi Intézet, 1068 Budapest, Benczúr u. 33., babarczy@cogsci.bme.hu – BAKSA PÉTER – DR. BALÁZS GÉZA, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet, Mai Magyar Nyelvi Tanszék, 1088 Budapest, Múzeum krt. 4/A, balazs.geza@gmail.com – DR. CSEPREGI MÁRTA, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet, Finnugor Tanszék, 1088 Budapest, Múzeum krt. 4/i, csepregi.marta@btk.elte.hu – DR. FARKAS IMOLA-ÁGNES, Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Angol Nyelv és Irodalom Tanszék, Str. Horea 31, 400202, Cluj-Napoca, Romania, farkas.imola.agnes@gmail.com – DR. HORVÁTH KATALIN, horvkat@freemail.hu – DR. HORVÁTH LÁSZLÓ, MTA Nyelvtudományi Intézet, 1068 Budapest, Benczúr u. 33., horvath.laszlo@nytud.mta.hu – HUIBER SZABOLCS, Kispesti Károlyi Mihály Magyar–Spanyol Tannyelvű Gimnázium, 1191 Budapest, Simonyi Zsigmond utca 33.; Eötvös Loránd Tudományegyetem, Nyelvtudományi Doktori Iskola, 1088 Budapest, Múzeum krt. 4/A, hujberszabolcs@gmail.com – DR. KARDOS ÉVA Debreceni Egyetem, Angol-Amerikai Intézet, Angol Nyelvészeti Tanszék, 4002 Debrecen, Pf. 400., kardoseva@unideb.hu – KICSI SÁNDOR ANDRÁS, 1071 Budapest, Peterdy u. 34., kicsis@freemail.hu – DR. LADÁNYI MÁRIA, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet, Alkalmazott Nyelvészeti Tanszék, 1088 Budapest, Múzeum krt. 4/D, ladanyi.maria@btk.elte.hu – LUDÁNYI BRIGITTA, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Nyelvtudományi Doktori Iskola, 1088 Budapest, Múzeum krt. 4/A, brigitta.ludanyi@gmail.com – DR. NEMESI ATTILA LÁSZLÓ, Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet, Magyar Nyelvészeti Tanszék, 2087 Piliscsaba, Egyetem u. 1., nemesi.attila@btk.ppke.hu – NÉMETH DÁNIEL, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Nyelvtudományi Doktori Iskola, 1088 Budapest, Múzeum krt. 4/A, nemeth.sz.daniel@gmail.com – DR. PÁTROVICS PÉTER, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Szláv és Balti Filológiai Intézet, Lengyel Filológiai Tanszék, 1088 Budapest, Múzeum krt. 4/D, patrovics.peter@btk.elte.hu – DR. PÉTER MIHÁLY, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Szláv és Balti Filológiai Intézet, Orosz Nyelvi és Irodalmi Tanszék, 1088, Budapest, Múzeum krt. 4/D, petermihaly28@gmail.com – DR. SENG TORU, Budakeszi / Chita (Japán), szengat@hotmail.com – DR. SVINDT VERONIKA, MTA Nyelvtudományi Intézet, 1068 Budapest, Benczúr u. 33., svindt.veronika@nytud.mta.hu – DR. SZÜCS MÁRTA ZITA, Szegedi Tudományegyetem, Magyar Nyelvi és Irodalmi Intézet, Magyar Nyelvészeti Tanszék, 6722 Szeged, Egyetem utca 2–4., szucsmarta@gmail.com – DR. TÁTRAI SZILÁRD, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet, Mai Magyar Nyelvi Tanszék, 1088 Budapest, Múzeum krt. 4/A; Jagelló Egyetem, Magyar Filológiai Tanszék, 31-120 Kraków, al. Mickiewiczza 3., tatrai.szilard@gmail.com – DR. TOLDI ÉVA, Újvidéki Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék, Filozofski fakultet, Odsek za hungarologiju, 21000 Novi Sad, Ul. dr Zorana Đidića 2., Szerbia, eva.toldi@ff.uns.ac.rs – DR. ZIMÁNYI ÁRPÁD, Eszterházy Károly Egyetem, Magyar Nyelvészeti Tanszék, 3301 Eger, Pf. 43., zimanyi@ektf.hu.